

12. Nyíregyháza

Filepné Nagy Éva

12.1. A múlt

A régészeti leletek alapján elmondható, hogy Nyíregyháza vidéke már a honfoglalás idejében lakott terület volt, a térségben a korai magyar állam harcosrétege telepedett le. A dokumentumok a települést 1209-ben említették először, ekkor még *Nyír* néven. 1236-ban már temploma is volt, innen kapta nevének második felét. A 15. század közepén körülbelül 400 lakosa lehetett. A török időkben az Erdélyi Fejedelemség része volt. Mivel a három országrész határvidékén rendszeresen harcok folytak, sokan elköltöztek.

A város népessége azt követően indult növekedésnek, hogy 1753-ban a település felének birtokosa, gróf Károlyi Ferenc jelentős kedvezményeket ígért az idetelepülőknek. A betelepülők többsége evangélikus tót volt (eredetileg őket nevezték tírpákoknak), akik kezdetben Károlyi Békés megyei, korábban már szintén szlovákokkal benépesített birtokairól érkeztek, majd a Felvidékről, illetve az ország más területeiről is folyamatosan áramlottak ide evangélikusok a Károlyi által ígért szabadság (az örökváltság lehetősége) és a szabad evangélikus vallásgyakorlás miatt. Az 1754. évi összeírás szerint a lakosság száma ekkorra 2485 főre emelkedett a két évvel korábbi, alig ötszáz fős lélekszámról.

A növekedés még jobban megindult, mikor 1786-ban a város II. Józseftől mezővárosi rangot kapott, és négy vásárt tarthatott évente a jelentősebb kereskedelmi utak (Debrecen–Tokaj, Nyírbátor–Nagykálló–Tokaj) találkozásánál fekvő település. Ekkor 7500 lakosával már a vármegye legnépesebb települése volt. A 18. század utolsó évtizedeiben még az állattartás szerepe volt meghatározó, a földművelés terén a homok sok gondot okozott – ezt a Szarvasról hozott akácfával igyekeztek megkötni. A termelőtevékenységet bővítette a kibontakozó szőlőművelés, amihez a telepítők földet és adómentességet kaptak. Ebben az időszakban több vendégfogadó, serház és pálinkafőző is épült. A századfordulóra megszaporodott az iparosok és a kereskedők száma.

A 19. század első felében a város történelmében meghatározó szerepet töltött be az örökváltság, valamint a privilégium megszerzése: Nyíregyháza pénzen megváltotta magát földesuraitól, 1803-ban a Dessewffy, 1824-ben pedig a Károlyi családtól, 1837-ben pedig megkapta a privilégiumot, a különleges királyi kiváltságot.

A város egyre inkább virágzásnak indult, új városháza és kórház épült, iskolák alapultak, a közeli Sóstón fürdő és vendéglő üzemelt. A földművelés és az állattartás mellett számottevő lett a kézművesek beáramlása, s az értelmiség jelenlétének növekedése. Ez az az időszak, amikor például 1832-ben megalakult a Magyar Olvasó Társaság, 1846-ban kisdédóvó létesült, megjelentek az első utcai lámpák, megkezdődött a járdák lekövezése.

A 19. század második felében megnövekedett a dzsentimentalitású hivatalnokok, katonatisztek száma; a parasztpolgárság utódai viszont egyre inkább a bokortanyákba húzódtak vissza, kivonulva a közeletről. A mezőgazdasági termelés a város határában és a bérelt pusztákon zajlott, meghonosodott a dohánytermesztés, s egyre nagyobb teret nyert a zöldség- és gyümölcstermesztés. A mezőgazdasági termelés továbbra is főként kisparscellás formában valósult meg. Az ipar súlya változatlanul elenyésző maradt, összefüggésben a tőke, az ipari nyersanyag és az energia hiányával.

Nyíregyháza mindezekkel együtt is tovább urbanizálódott: 1858-ben vasútvonalat kapott a város, a (Pest–)Debrecen–Miskolc-szakasz állomásaként fővárosi kapcsolathoz jutott, ami tovább erősítette kereskedelmi szerepkörét és városi vonzását is. Rengeteg új épület épült (például a Korona Szálló, a városi kórház, laktanyák), s elindult a villamosközlekedés. A Nyíregyházi Királyi Törvényszéki Fogházat 1891-ben létesítették. Nyíregyháza 1876-ban Szabolcs vármegye székhelye lett. Ekkorra már funkcionálisan is egyértelműen a megye (ekkor még csak Szabolcs vármegye) elsődleges központjává vált a város, nem csak közigazgatásilag.

A jelentős népességnövekedés szintén a város dualizmus kori fejlődését igazolja (a kor-szak elején, 1870-ben még csak 21 ezer fő, a végén, 1910-ben pedig a duplája, 39 ezer fő). A 20. század elejéig gyors volt Nyíregyháza fejlődése: számottevő népességnövekedés jellemezte, és intézményeinek gyarapodása is lépést tartott ezzel. Ám sajátos, korlátozott fejlődési út volt ez, részben amiatt, hogy gazdasági, kereskedelmi szerepkörét Debrecen mint a térség tradicionális földrajzi, gazdasági, kulturális centruma is korlátozta. Így fejlődése már ekkor – sőt egészen az 1960-as évekig, de bizonyos vonatkozásokban mindmáig – nem elsősorban gazdasági szerepkörökre alapozódott, hanem a jogi-adminisztratív, illetve részben a kulturális szféra határozta meg, és ez határozta meg 1876 utáni megyei szerepét, területi kisugárzását is. Súlyos elmaradásai hasonló népességű versenytársaihoz képest különösen a városi infrastruktúra területén (rossz minőségű házak, az emeletes épületek szinte teljes hiánya, sáros utcák stb.), másrészt a gyáripár szinte tökéletes hiányában mutatkoztak meg: a sok kisüzem ellenére 1910-ben összesen nyolc 20 főnél több munkást foglalkoztató ipartelepet talált a statisztika a 38 ezres Nyíregyházán. A városi munkásság összlétszáma 300 fő körül mozgott – miközben ugyanekkor a 92 ezres, szintén nem ipari alapon fejlődő Debrecenben már 52 db 20 főnél nagyobb iparvállalat működött, és közel ötezer ipari munkás élt.

A 20. század első felében a háborús események, illetve azok következményei alapvetően kedvezőtlenül alakították a város fejlődését. 1919 áprilisától Nyíregyháza tíz hónapig román megszállás alatt állt. A város fejlődését értelemszerűen gátolta az elhúzódo megszállás; a trianoni szerződés következtében közel kerülő országhatár pedig megnövelte a menekültek és az ellátatlan családok számát. A vállalkozások vegetáltak, a lakásépítés szünetelt. Átmeneti fellendülést jelentetett az örökváltság 100. évfordulójának megünneplése 1924-ben: elkészült a MÁV-bérház, a pénzügy-igazgatóság, újabb templomok épültek, bővültek az iskolák, rendbe hozták a parkokat. Ekkor Nyíregyháza Szabolcs és Ung közigazgatásilag egyelőre egyesített (k.e.e.) vármegye székhelye volt. A város növekedése – alapvetően a korábbi funkciók (kereskedelem, mezőgazdaság, igazgatási szerepkör) erősödése révén – a Horthy-korszakban is folytatódott, hiszen 1941-ben már 60 ezer lakosa volt.

A második világháború alatt sok épület megsérült; különösen súlyos károkat okozott az 1944. szeptember 6-i szőnyegbombázás, majd a visszavonuló német csapatok

felrobbantották a villanytelepet, a posta, a vasút hivatalait, a Júlia gőzmalmot, a kisvasút viaduktját. A háború után több száz családot telepítettek át a csehszlovák–magyar lakosságcseré keretében.

Az 1950-es években a város gazdaságában továbbra is meghatározó maradt a mezőgazdaság, az ipar az 1960-as évek elejéig kisipari jellegű volt. A földosztás nyomán Nyíregyháza népességének 3,8%-a részesült földjuttatásban, ami a megművelhető földterület 12%-át érintette. Az 1950-es években a lakosság 37%-a még a mezőgazdaságból élt.

Nyíregyháza fejlődésének legintenzívebb szakasza az 1960–1990 közötti három évtized volt, elsősorban a *vidék iparosítási programjának*, illetve a *megyeszékhelyek* ekkori kiemelt fejlesztésének köszönhetően; mindkét folyamatnak abszolút nyertese volt a város. 1962-ben elkészült Nyíregyháza város általános rendezési terve, kijelölve a lakótelepek, ipartelepek, új intézmények helyét.

Az 1960-as években a vidéki ipartelepítési program keretében *számos üzem* került ide, köztük például a gumigyár (1960), a konzervgyár (1964), a papírgyár, a HAFE, a nyomda. A térségi szerepkör növekedése szempontjából kiemelkedő esemény volt 1962-ben a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola működésének megkezdése. 1971-ben a Nyíregyházi Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum megszűnt, de ugyanitt létrejött a Nyíregyházi Mezőgazdasági Főiskola, kezdetben kertészeti és mezőgazdasági gépészeti karokkal.

A város népességszámának hirtelen *megugrása 1960–1980*, a lakásépítéseké pedig 1970–1990 közé tehető, főként a lakótelep-építéseknek köszönhetően. A közműhálózat kiépülése hosszú folyamat volt, „a megyeszékhelyek közül utolsóként, 1961–1964 között oldotta meg a közüemi víz- és csatornahálózat kiépítését” (KÓKAI 2004), a döntő lépések e téren is már az 1960-as évektől kezdődtek. 1968-ban átadták a Krúdy Mozit, 1979-ben pedig a skanzen (a Sóstói Múzeumfalut). A kiskereskedelmi rendszer látványos bővülése az 1970-es évtizedet jellemezte. Nyíregyházán „a gazdaság növekedésének és a településhálózat egyes elemei fejlődésének legdinamikusabb évtizede az 1970-es volt” (KÓKAI 2004).

12.2. Geopolitikai helyzet, térségi szerepkörök

Nyíregyháza az ország legkeletibb megyéjében található, a fővárostól mintegy 245 km távolságra; a szlovák határtól 70, az ukrán határtól 60, a román határtól pedig 85 km-re. A város fontos kelet–nyugati kereskedelmi útvonal mentén, több közlekedési út csomópontjában fekszik, jelentős a városon átmenő, illetve most már a város melletti tranzitforgalom. Ennek nyomán olyan természetes funkciókkal rendelkezik, amelyek kereskedővárosi jelleget is kölcsönöznek számára, ami megmutatkozik a város gazdasági szerkezetében is: az ipari termelés szerepe relatíve kisebb, a kereskedelem és a szolgáltatások súlya pedig viszonylag magasabb.

Nyíregyháza *közúton* és vasúton is egyszerűen megközelíthető. Közúton Budapest felől az M3-as autópályán, az ország más tájai felől pedig a 4-es, a 36-os és a 38-as főútvonalakon érhető el. Az M3-as autópálya átadásával egy időben átadták a keleti elkerülő utat (403-as főút), amely nagymértékben csökkentette a városon áthaladó tranzitforgalmat. A várost öt országos főútvonal érinti, négy irányban pedig alsóbbrendű útvonalon lehet a környező településekkel összeköttetést teremteni.

Vasúton Budapestre mind Debrecen, mind Miskolc irányába átszállás nélkül is el lehet jutni; a menetidő közel azonos. A nyíregyházi vasútállomás egyike az ország legforgalmasabb állomásainak.⁸⁶ A vasúti kapcsolatok közül a legfontosabb a 100-as (Szolnok–Debrecen–Záhony közötti kétvágányú) villamosított fővonal, amelyből további fő- (80-as: Tokaj–Szerencs–Miskolc) és mellékvonalak ágaznak ki Vásárosnamény és Zajta irányába. (Meg kell jegyezni ugyanakkor, hogy vonattal jelenleg Budapest az Intercity-járatokkal is csak közel 3 és fél óra alatt érhető el.)

Nyíregyháza gazdasága és munkaerőpiaca szempontjából meghatározó a szlovákiai, a romániai és az ukrainai *határátkelők* közelsége.

Az Európát átszelő páneurópai folyosók közül az V. számú érinti Nyíregyházát, amely fontos szerepet tölt be mind a közúti, mind a vasúti közlekedésben. Az V. folyosó része az M3-as autópálya, amely nemzetközileg két szempontból is fontos. Egyrészt Északkelet-Magyarországgal együtt Kárpátalját, Kelet-Szlovákiát, Észak-Erdélyt és Dél-Lengyelországot bekapcsolja a nemzetközi vérkeringésbe, másrészt a folytatása összekapcsolja Magyarországot Ukrajnával, ezáltal Oroszországgal és a Távol-Kelettel is. A 100-as vasútvonal közvetlenül összekapcsolja Magyarországot Ukrajnával és Oroszországgal.

Nyíregyháza Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelye, a megye legnagyobb lélekszámú járásának központja és kistérségi centrum. A nyíregyházi járáshoz emellett 14 település tartozik. A térségben a Nyírségi Többcélú Kistérségi Társulás (NYITÖT) keretében közös feladatvállalás is megvalósul.

Nyíregyháza mind elhelyezkedéséből, mind megyeszékhelyi és járási székhelyi funkciójából adódóan meghatározó szerepet tölt be a térség közigazgatási, gazdasági, társadalmi, lakossági ellátási stb. területén.

Mikroregionális szerepkör: Nyíregyháza dinamikusan fejlődő nagyváros, amely szerves összhangban él a városkörnyéki településekkel. A mikrokörzeten belül (ami korábban főként kistérségi, ma jellegzetesen járási lefedettséget is jelent), egyértelműen meghatározó a város feladatköre az élet szinte minden területén: a közigazgatási feladatokban, a humán szolgáltatások, a kommunális ellátás és a közlekedés terén csakúgy, mint a kereskedelem, általában a gazdaság, a pénzügyi-gazdasági szolgáltatások, a munkahelyteremtés vonatkozásában. A mikroregionális szerepkörnek Nyíregyháza egyértelműen eleget tud tenni.

Megyei szerepkör: Nyíregyháza Szabolcs-Szatmár-Bereg megye központja, a mikro-térségen túl számos, az egész megyére kiterjedő feladatkörrel, gondolhatunk itt például az egészségügyi intézmények, a közép- és felsőoktatás, a távolsági közlekedés, a sokszínű pénzügyi, jogi és szakértői szolgáltatások területére. Vitatott, hogy ez a szerepkör mennyiben tud pozitív kisugárzással lenni a megye többi részének fejlődésére, vagy – a korábbi évekhez, évtizedekhez hasonlóan – inkább a város elszívó hatása érvényesül, főként a foglalkoztatás terén.

Regionális szerepkör: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye – felismerve a térségi összefogás erejét s kihasználva a PHARE-programokban rejlő lehetőségeket – kezdeményezőként lépett fel az 1990-es évtized második felében az Északkelet-Magyarországi Fejlesztési Régió létrehozásában, amelyet kezdetben Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves és Jász-Nagykun-Szolnok megyékkel együtt alkotott (később ehhez az önkéntes, alulról szerveződő

⁸⁶ 2002-ben adták át a mai, modern vonásokat mutató állomást.

térséghez csatlakozott Nógrád megye is).⁸⁷ 1999 augusztusában az Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács megalakulásával jött létre hivatalosan az észak-alföldi régió, Debrecen központtal – Nyíregyháza és Szolnok szerepköre azáltal, hogy több regionális intézmény központja Debrecenbe került át, értelemszerűen módosult.

Debrecen és Miskolc tradicionális regionális funkciókat tölt be Északkelet-Magyarországon. Debrecen dominanciája különösen érzékelhető a felsőoktatásban, a kutatás-fejlesztés, illetve az egészségügy területén. *Debrecen és Nyíregyháza* között köztudomású egyfajta rivalizálás, ami a legutóbbi időben oldódni látszik: 2017 végén a két város önkormányzata egy 14 pontból álló együttműködési megállapodást kötött a jövőbeli fejlesztésekre, illetve lehetséges közös tevékenységekre vonatkozóan.⁸⁸

Interregionális/nemzetközi szerepkör: Nyíregyháza számos nemzetközi szervezet működésében vesz részt, s több testvérvárosi együttműködési kapcsolatot ápol. Megye- és sok esetben országhatárokon túli hatású több, a városban működő intézmény (lásd például a Nyíregyházi Egyetem beiskolázási köre vagy az évente megrendezett VIDOR Fesztivál). A város az ukrán állampolgárok számára bevásárlási, kereskedelmi centrum.

12.3. Humán erőforrások – humán infrastruktúra

Nyíregyháza jelenleg Magyarország 7. legnagyobb népességszámú települése. A népesség növekedése – a legtöbb megyeszékhelyhez hasonlóan – az 1960-as években felgyorsult, az 1970-es évtized végére a lakosságszám elérte a 108 ezret, 2001-re pedig közel 119 ezer volt. A köztudatban Nyíregyháza 120 ezres településként él, habár a népességszám ma már csak közelíti ezt az értéket – ennek oka részben az ország távolabbi területeire történő elköltözés, kisebb részben pedig az, hogy itt is megjelent a szuburbanizáció, azaz többen költöznek a környező, az agglomerációt alkotó településekre. Ezzel egyidejűleg – főként az értelmiségiek körében – továbbra is számottevő a beköltözés a megye távolabbi területeiről, valamint a határon túlról.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye lakónépességének 20,9%-a él a megyeszékhelyen. Nyíregyháza népsűrűsége 429 fő/km², az ország 9. legalacsonyabb népsűrűségű megyei jogú városa – ez a nagy kiterjedésű külterületeivel, bokortanyás térségével van összefüggésben.

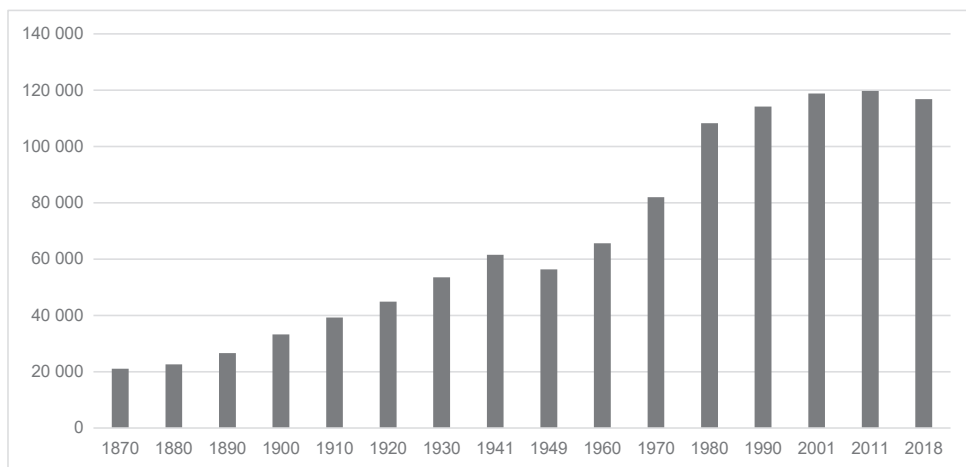
Nyíregyháza demográfiai trendjei (31. ábra) összefoglalóan az alábbiakat mutatják:⁸⁹

- 1949 és 1960 között a népességgyarapodás 85%-a a *természetes szaporodásból* származott;
- 1960 és 1969 között a *természetes szaporodás és a vándorlási különbözet* nagyjából egyforma szerepet játszott a népességszám növekedésében;
- az 1970-es években a növekmény 62%-át a *vándorlási egyenleg* adta, azaz a természetes szaporodás üteme fokozatosan mérséklődött.

⁸⁷ Az egyébként sikeres projekteket megvalósító régió gyakorlatilag a központilag létrejövő tervezési-statisztikai NUTS II. rendszer kialakulását követően szűnt meg.

⁸⁸ Érdemes kiemelni, hogy ez az első megállapodás az országban, ami két szomszédos nagyváros között jött létre.

⁸⁹ KÓKAI (2004) tanulmánya alapján.

31. ábra

*A lakónépesség alakulása Nyíregyházán a népszámlálások éveiben, 1870 és 2018
(év végi továbbvezetett adat, fő)*

Forrás: Népszámlálási Digitális Adattár 1869–1970-ig, adatok forrása: https://library.hungaricana.hu/hu/collection/ksh_neda_nepszamlalasok/; KSH népszámlálási adatok forrása: TeIR; az adatok alapján a szerző saját szerkesztése

1980 után, az 1990-es évek végéig megmaradt a természetes szaporodás, de egyre kisebb mértékben; az ezredforduló után – összefüggésben a gyermekvállalási hajlandóság nagymértékű visszaesésével – már *természetes fogyás* következett be, ami jelenleg is megfigyelhető.

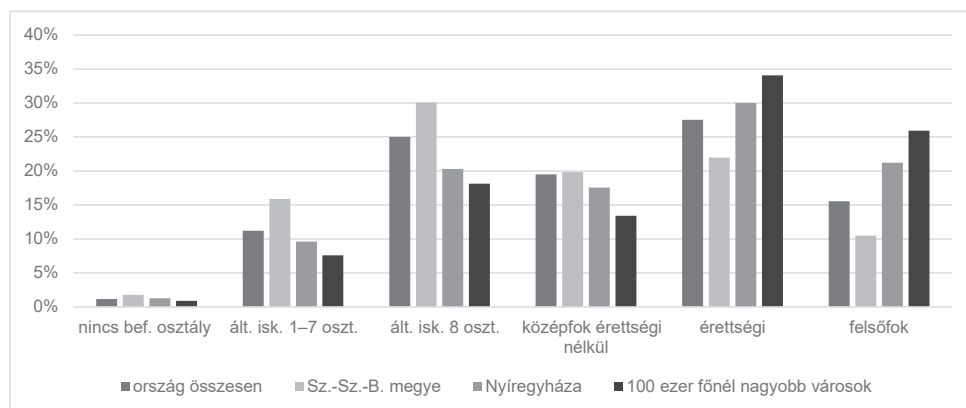
Nyíregyháza *korstruktúrája* az országos átlaghoz és a többi megyei jogú város átlagához képest jóval kedvezőbb képet mutat. Nyíregyháza öregedési indexének (a 60 éven felüliek és a 14 éven aluliak arányszáma) értéke 134, amely alacsonyabb az országos értéknél (161). A lakosság korszerkezete kedvezőbb a megyei átlagnál is, de a társadalmi előregedés jelei itt is megmutatkoznak, amit felerősít a főként fiatal, képzett személyeket érintő szelektív migráció.

A humán tőke minőségének szempontjából a legfontosabb ismérv az *iskolai végzettség*, hiszen a magasabb iskolai végzettség nemcsak a konkrét ismeretanyag elsajátítását jelenti, hanem a munkaerőpiacon egyre nagyobb jelentőségű kompetenciák fejlődését is elősegíti. Az iskolai végzettség emelkedésének a 20. században szinte folyamatos trendje a rendszerváltozás után tovább erősödött Magyarországon, elsősorban a felsőoktatás expanziója, kisebb részben az érettségit adó középfokú képzések kiterjedése miatt.

Nyíregyháza esetében ez 2001 és 2011 között a 7 éves és idősebb népességre (32. ábra) számolva a *felsőfokú végzettséggel* rendelkezők arányának 5,2%-os növekedését eredményezte, miközben az érettségit adó középfokú tanintézetben végzettek aránya a 10 évvel korábbi, nagyjából megegyező arányhoz képest már érdemben meghaladta a szakmunkás-képzőt, szakiskolát végzettekét. Csökkent a legfeljebb 1–7 osztályt végzettek aránya is, aminek két jellemző oka van: az egyik, hogy a legidősebb és így a legnagyobb halálózási

arányszám jellemezte korosztályba tartozók azok, akiknek még a 8-nál kevesebb osztályt kellett kötelezően elvégezniük. A másik, hogy a csökkenő születésszám miatt kevesebb lett a 7 évnél idősebbeken belül azok száma és így a viszonyítási alapul szolgáló népességhez képest azok aránya is, akik még az általános iskolában tanultak. (2011-ben Nyíregyháza népességéből a 7–14 évesek a 2011. évihez képest mintegy 2%-kal kisebb arányban részesültek.) Nem változott viszont a befejezett általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, holott a demográfiai folyamatok itt is némi csökkenést indokoltak volna.

Összességében láthatjuk, hogy a megyei, de az országos átlagnál is lényegesen *jobb* a város népességének iskolázottsága, és lényegében azonos a másik hét *százezres* vidéki város átlagával.

32. ábra

A 7 éves és idősebb népesség megoszlása a legmagasabb iskolai végzettség szerint Nyíregyházán, 2011 (%)

Forrás: A KSH népszámlálási adatai alapján a szerző saját szerkesztése

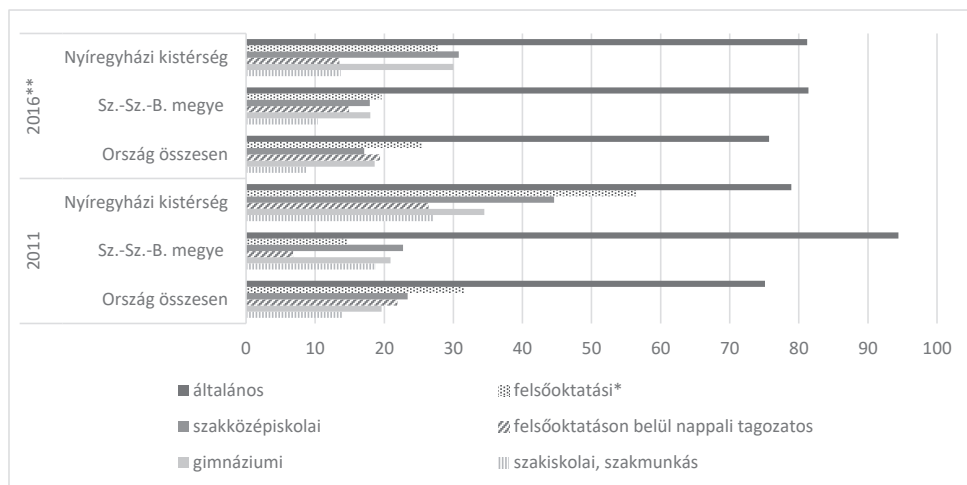
A mai munkaerőpiacon a szakképzettség mellett egyre inkább felértékelődik az *idegen-nyelv-tudás*, és ugyancsak elvárás a digitális kultúra legalább elemi szintű ismerete. A 2011. évi népszámlálás szerint azok aránya, akik saját bevallásuk szerint beszéltek egy idegen nyelvet, országosan 25% volt (6%-kal magasabb, mint 2001-ben), Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében azonban az átlagtól jóval elmaradó arányban, mindössze 13%-ban mondták azt a válaszolók, hogy anyanyelvükön kívül beszélnek valamilyen más nyelvet is.

Mivel a nyelvtudás és az iskolai végzettség között szoros összefüggés van, nem meglepő, hogy Nyíregyházán, ahol a megye diplomásainak több mint 2/5-e él, a nyelvismeret is jóval a megyei átlag feletti, közel 22% – meg kell jegyezni ugyanakkor, hogy az országos átlagtól még ez is elmarad, ellentétben a többi megyei jogú várossal.

Az elmúlt két évtizedben az angol nyelv hegemon helyzetbe került, s különösen áll ez a megállapítás a megyeszékhelyen élőkre. Az angol után – a megye egészében és a megyeszékhelyen is – a népszerűségi sorrendben a német nyelv áll. A megyében 2001-ben a harmadik helyet az orosz foglalta el, 2011-ben azonban az oroszhoz nagyon hasonló előfordulási aránnyal a cigány nyelv már egy kicsit megelőzte. Nyíregyházán viszont franciául, oroszul, olaszul, románul, ukránul, de még spanyolul is többen beszéltek, mint ahányan

beás vagy roma nyelven. Ez a nyíregyházi roma lakosságnak a megyei átlagnál kisebb arányát éppúgy jelezheti, mint integrációjukat (a többségi társadalomba való beolvadásuk folyamata előrehaladottabb).

2011 és 2016 között a nyíregyházi kistérségben valamennyi iskolatípus esetében jelentősen csökkent az *1000 lakosra jutó tanulók* száma (33. ábra). Jóllehet ez a tendencia nagyjából az országos adatokra is igaz, a nyíregyházi kistérségben a változás jóval nagyobb arányú volt, és igen erőteljesen érintette a felsőoktatást, mégpedig a nappali és a nem nappali képzést egyaránt.

33. ábra

Az ezer lakosra jutó tanulók száma (2011, 2016, fő)

* Csak Nyíregyházán van a megyében felsőfokú képzés

** szakközép-, szakiskola, szakmunkás: a régi elnevezésnek megfelelően, közelítő érték

Forrás: KSH-adatok alapján a szerző saját szerkesztése

Nyíregyházán öt felsőfokú oktatási intézmény, a Nyíregyházi Egyetem, a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara (DE-EK), a Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, a Görög Katolikus Papnevelő Intézet, valamint a Gábor Dénes Főiskola és számos középfokú intézmény működik – a felsőoktatási intézmények beiskolázási köre kiterjed a határon túlra (Kárpátalja, illetve Erdély), a középiskoláké sok esetben megyei szintű. Volumenében a Nyíregyházi Egyetem messze a legnagyobb, de a legújabb felvételi adatok alapján zsugorodni látszik, komoly gondokkal küzd a hallgatóhiány miatt, s ez nagyon komoly veszély Nyíregyháza további fejlődése szempontjából is.

12.4. A gazdaság

A 2011. évi népszámlálás idején az éppen aktuális, a rendszerváltozás óta a legsúlyosabbnak minősíthető gazdasági válság következményeként a foglalkoztatás visszaesett,

a munkanélküliség pedig újra megugrott. Ez utóbbinak oka csak részben volt az, hogy a korábbi foglalkoztatottak egy része álláskeresőként megjelent a munkaerőpiacon, emellett növelte a munkanélküliek számát az is, hogy a gazdasági kilátások kedvezőtlené válása okozta sokk miatt a korábban inaktívak egy része is munkát szeretett volna vállalni (LAKY 2003).

2013/14-re a foglalkoztatás a válság előtti szintre állt vissza, de ehhez jelentősen hozzájárult a kiterjesztett és feltételrendszerében módosult közfoglalkoztatás. A viszonylag gyors konszolidációs szakasz után 2016 második felétől e munkaerő-túlkínálatot munkaerőhiány váltotta fel, legalábbis makroszinten. A munkaerő-kereslet és -kínálat között azonban mind annak struktúrájában, de főleg területi eloszlásában jelentős diszkrepancia mutatkozik. Míg a hiány a központi régióra, valamint a Közép- és Nyugat-Dunántúlra koncentrálódik, addig Északkelet-Magyarországon, így Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében továbbra is jelentős tartalék van. Ez utóbbiba beletartoznak a közfoglalkoztatottak is. A közfoglalkoztatásból az ország kedvezőtlen helyzetű megyéi, így Szabolcs-Szatmár-Bereg megye is az átlagosnál jóval nagyobb arányban részesültek, ami itt jelentős szerepet kapott a foglalkoztatási helyzet javulásában.

2011 és 2018 között egyetemlegesen nőtt a foglalkoztatás, és csökkent a munkanélküliség, de a területi különbségekben gyökeres változás nem következett be.

31. táblázat

Nyíregyháza, a megye és az ország népességének gazdasági aktivitása, 2016 (fő)

	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Ellátásban részesülő inaktív	Eltartott	Összesen
Ország	4 503 449 (45,9%)	250 464 (2,6%)	2 728 292 (27,8%)	2 321 632 (23,7%)	9 803 837 (100,0%)
Sz.-Sz.-B. megye	241 882 (43,5%)	18 430 (3,3%)	150 243 (27,0%)	144 974 (26,1%)	555 529 (100,0%)
Nyíregyháza	55 865 (47,3%)	3 046 (2,6%)	28 107 (23,8%)	31 132 (26,3%)	118 150 (100,0%)

Forrás: a KSH mikrocenzus (2016) adatai alapján a szerző saját szerkesztése; adatok forrása: TeIR

2011-ben *Szabolcs-Szatmár-Bereg megye főbb munkaerőpiaci mutatói* az országos átlagnál lényegesen kedvezőtlenebbül alakultak. Jóllehet a Nyíregyházára jellemző értékek a megyei átlagnál lényegesen jobbak voltak, de a foglalkoztatottak népességen belüli aránya így is mindössze 0,8%-kal múlta felül az országos átlagot, miközben a munkanélkülieké 0,6%-kal meghaladta azt. A válság természetéből következett – mivel főleg a termelő szektort érintette, míg a női foglalkoztatotti dominancia jellemezte szolgáltatási területen a hatása mérsékeltebb volt –, hogy a férfiak munkaerőpiaci mutatóinak az országos átlagtól való eltérése némileg meghaladta a nőkét.

A *kiemelt városokkal összehasonlítva* Nyíregyháza foglalkoztatási mutatói 2011-ben átlagosnak voltak mondhatók. A foglalkoztatottak népességen belüli aránya a két tipikus, jól prosperáló ipari centrumban, Győrben és Székesfehérváron volt kiugró, a többiben a nyíregyházihoz hasonló vagy annál alacsonyabb részét jelentették a népességnek a foglalkoztatottak. A mezőgazdaságban dolgozók aránya valamennyi nagyobb lakosságszámú városban, így Nyíregyházán is igen alacsony volt már 2011-ben is. Az ipar a foglalkoztatási

súlyát tekintve közepes jelentőségű volt (24%), ahol az azóta eltelt időszakban történhetett némi elmozdulás, tekintettel arra, hogy a külföldi tőke feldolgozóipari (jellemzően össze-szerelő jellegű tevékenységeket végző) kapacitásokba fektetett be. Nyíregyházán például a Michelin mellett a legnagyobb munkáltatónak számító LEGO 2014-ben bővítette érdemben kapacitását és így munkahelyeinek számát. A legfontosabb szektor Nyíregyházán is a szolgáltatási szektor volt 2011-ben, közel 74%-os foglalkoztatási súlyával.

32. táblázat

Nyíregyházán 250 főnél többet foglalkoztató gazdálkodók (2019. március)

Név	A cég teljes létszáma	Ebből Nyíregyházán dolgozik
SZSZBMK (Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház)	5 222	kb. 3 000
LEGO Manufacturing Kft.	2 126	2 126
Nyíregyházi Tankerületi Központ	kb. 2 500	kb. 2 000
Michelin Hungária Kft.	1 289	1 289
Electrolux Lehel Kft.	2 990	kb. 1 200
SZSZBMKH (Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal)	2 209	kb. 1 200
Hübner-H Kft.	806	806
Nyíregyházi Szakképzési Centrum	kb. 900	kb. 800
Pro-Team Nonprofit Kft.	1 979	kb. 800
Eissmann Automotive Hungaria Kft.	732	732
Jász-Plasztik Kft.	3 003	kb. 500
Start Nonprofit Kft.	867	kb. 500
ContiTech Magyarország Kft.	kb. 420	kb. 420
Nyíregyházi Törvényszék	485	kb. 350
Észak-alföldi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft.	441	kb. 350
Nyírségvíz Zrt.	641	kb. 400
Sematic Hungária Kft.	321	321
NYÍRVV Nonprofit Kft.	302	302
Felső-Tisza Vidéki Vízügyi Igazgatóság	429	kb. 300
Kelet-Alfi-Ker Kft.	602	kb. 300
Nyíregyháza MJV Polgármesteri Hivatala	kb. 280	kb. 280

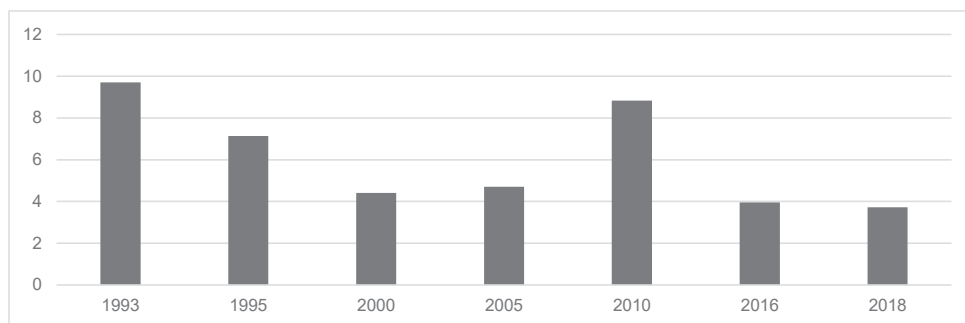
Forrás: www.eginformacio.hu

A két census között a foglalkoztatás településszintű alakulásáról csak adminisztratív forrásból áll rendelkezésre – s így értelemszerűen meglehetősen korlátozott számban – adat. A foglalkoztatási helyzet javulását jól jelzi, hogy 2016-ban a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) adatai szerint a 100 munkavállalási korúra jutó regisztrált álláskereső aránya mintegy fele volt a 2011. évi értéknek.

Nyíregyháza *relatív pozíciója* azonban úgy a megyén belül, mint az országos adatokhoz képest lényegében nem változott. Viszonylag magas mind a pályakezdőknek, mind a diplomásoknak a regisztrált álláskeresőkön belüli aránya. Vélhetően a munkahelykínálat bővülésével függ össze, hogy – az országos tendenciával szemben – Nyíregyháza esetében 2011 és 2016 között csökkent a diplomás munkanélküliség.

Munkanélküliség (34. ábra) a megyében kiugróan magas a hosszú évek óta azonos összegben (22 800 Ft/hó) folyósított foglalkozást helyettesítő támogatásban részesülők száma, illetve aránya, míg Nyíregyháza esetében „csak” nagyjából az országos átlag körüli, és a 2011–2016 közötti változás is átlagosnak mondható.

Az 1000 lakosra jutó adózók száma, ami szoros kapcsolatban van a foglalkoztatottak számával, a nyíregyházi lakosok esetében az országos átlagnál kisebb ütemben nőtt. 2011-ben az 1000 lakosra jutó 460 fő még meghaladta, a 2016. évi 507 fő pedig már megegyezett az országos átlaggal.

34. ábra

A munkanélküliségi ráta alakulása Nyíregyházán 1993 és 2018 között (%)

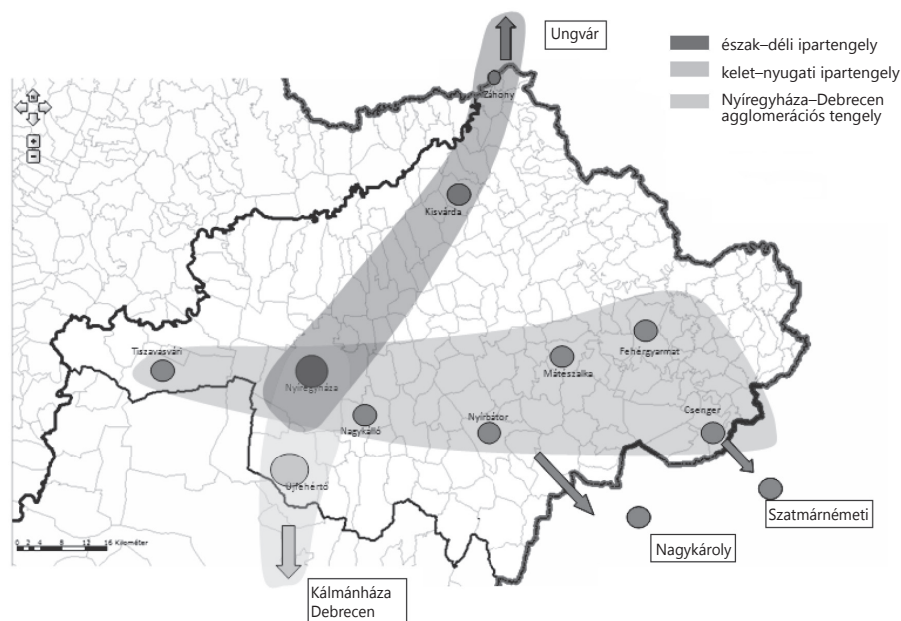
Forrás: T-STAR (é. n.) és PM adatai alapján a szerző saját szerkesztése

A munkaerőpiac fogadó oldalán a *munkáltatók* állnak, amelyek lehetnek vállalkozások, költségvetési intézmények vagy nonprofit szervezetek. A regisztrált vállalkozások 1000 lakosra jutó száma Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében és Nyíregyházán is jóval átlag felett volt 2011-ben éppúgy, mint 2016-ban, viszont a működő vállalkozásoknál ez a megállapítás már csak a nyíregyházi székhelyűekre igaz. A nagyszámú regisztrált vállalkozás és a működő vállalkozások ehhez képest alacsony száma vélhetően azt jelzi, hogy megfelelő munkáltató hiányában sokan próbálkoznak saját vállalkozás indításával, de ennek nyereséges működtetése (nagy)városi környezetben esélyesebb. 2011 és 2016 között Nyíregyházán az *országos átlagnál gyorsabban csökkent* a működő vállalkozások fajlagos száma, miközben nőtt a munkahelykínálat.

12.4.1. Gazdasági szerkezet, vállalkozások

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében *három gazdaságfejlesztési tengely* (35. ábra) azonosítható, ezek metszéspontjában helyezkedik el Nyíregyháza. Az északi–déli tengely kulcsponjtait a megyeszékhelyen kívül Kisvárdá és Záhony alkotják, a kelet–nyugati tengelyt Tiszavasvári, Nagyálló, Nyírbátor, Mátészalka, Fehérgyarmat és Csenger; a harmadik vonal a Nyíregyháza–Debrecen agglomerációs tengely. A Nyíregyházát Debrecennel közösen körülvevő agglomerálódó térség 17 Hajdú-Bihar megyei és 31 Szabolcs-Szatmár-Bereg

megyei települést foglal magában, és a két megyeszékhely a központja. A közös agglomeráló térség gazdasági funkciója egyre erőteljesebb.

35. ábra

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye gazdaságfejlesztési tengelyei

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei területfejlesztési koncepció 2013

A megyei iparban, kereskedelembe, turizmusban, feldolgozóiparban és a K+F vonatkozásában egyaránt meghatározó a város jelentősége. Nyíregyháza a megyén belül a legjelentősebb befektetési célpont, a külföldi működőtőke beáramlásának legfőbb területe és egyúttal ingázási célpontja.

A rendszerváltozást követően Nyíregyházán az első években főként *infrastrukturális fejlesztések* valósultak meg (közmű- és útfelújítások, a belvárosi Kossuth tér átalakítása), majd az 1990-es évek második felében áttörést jelentett az *ipari park* létrehozása, ahol az első betelepülő a Flextronics International Kft. volt, majd ezt követte az Electrolux Lehel Kft. több mint 1000 fő foglalkoztatottal. 2003-ban a városban már hat olyan nagy iparvállalat működött, amelyek árbevétele meghaladta az egymilliárd Ft-ot, létszáma pedig a 200 főt.

Nyíregyháza gazdaság szerkezete diverzifikált, viszonylag *nagy a vállalkozássűrűség*, s magas a szolgáltató szektorban és a feldolgozóiparban működő vállalkozások aránya. Az elmúlt évtizedekben számottevően nőtt a *városba betelepülő vállalkozások száma*; eleinte jelentős részük számára fontos telepítő tényező volt a helyben elérhető, országos viszonylatban alacsonyabb bérszínvonal.

A magasabb képzettséget igénylő és magasabb jövedelmet biztosító, úgynevezett *fehértallós* álláshelyek száma továbbra is korlátozott a városban, emiatt a képzett munkavállalók szelektív migrációja jelentősen felerősödött. Ebben szerepet játszik az is, hogy

Nyíregyháza lakóhelyként sokak számára kevésbé vonzó célpont (bár ez a megállapítás vitatott, hiszen egyre inkább az élhető vidéki nagyvárosok közé tartozik!), és viszonylag magasak az ingatlan- és albérléstartások.

Nyíregyházán 2016-ban 24 206 regisztrált vállalkozást tartottak nyilván, amelynek 28%-a társas vállalkozás. A vállalkozássűrűség, vagyis az ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma 202, ami magasabb valamennyi magyarországi nagyvárosénál. A ki-magasló értékhez az östermelők magas száma jelentősen hozzájárul.

A működő vállalkozások (33. táblázat) száma a regisztrált vállalkozások számának 44%-a volt 2016-ban (10 697 db); a működő vállalkozások fele társas vállalkozás. A teljes állomány döntő többségét a korlátozott tőkével rendelkező mikrovállalkozások adják.

A város területén a *legtöbb vállalkozás* a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágazatában működik (22,03%), ezt követi a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (16,13%), majd jelentős mértékben lemaradva az oktatás (8,1%), az építőipar (7,56%) és a feldolgozóipar (6,68%). Megemlítendő még a városban a humánegészségügyi, szociális ellátás, valamint az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágakban betöltött súlya. Az adatokat azonban árnyalja, hogy az egyes ágazatokban igen eltérő lehet a *vállalkozások átlagos mérete* és foglalkoztatási kapacitása: a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágazatában például viszonylag sok a mikrovállalkozás, míg a feldolgozóiparban jellemzően nagyobb létszámú vállalkozások működnek.

33. táblázat

A vállalkozások főbb jellemzői

Megnevezés	Ország összesen	Sz.-Sz.-B. megye	Nyíregyházi járás
2016 (db)			
Regisztrált vállalkozások száma összesen	1 697 236	114 254	34 062
• ebből mezőgazdasági	470 356	73 463	13 396
• ipari, építőipari	166 878	6 246	2 755
• szolgáltatási	1 060 002	34 545	17 911
1000 lakosra jutó vállalkozások száma	173	203	206
Működő vállalkozások száma összesen	668 858	27 968	13 134
• ebből: társas	379 154	10 995	6 050
1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma	68	50	79
2016/2011 (%)			
Regisztrált vállalkozások száma összesen	103,0	103,2	119,5
• ebből mezőgazdasági	108,8	107,5	154,4
• ipari, építőipari	94,9	91,0	102,5
• szolgáltatási	102,0	97,4	104,5
1000 lakosra jutó vállalkozások száma	104,8	101,0	103,5
Működő vállalkozások száma összesen	96,0	99,7	104,3
• ebből: társas	98,5	101,4	104,8
1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma	97,1	92,6	89,8

Forrás: Terület Statisztikai Évkönyv 2011, 2016

A megye *nagyobb létszámú munkáltatóinak többsége* Nyíregyházán működik, ahol a rendszerváltozást követően több külföldi érdekltségű cég jelent meg, így például a Hübner Kft., a Flextronics Kft., a Hirsch Kft. Ma a megyeszékhely három legnagyobb dolgozói létszámmal rendelkező cége a LEGO Manufacturing Kft., a Michelin Hungária Abroncsgyártó Kft., valamint az Electrolux Lehel Kft. A legfrissebb Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei székhelyű top 100 cég közül 2017-ben 41 a megyeszékhelyen működött – ezen belül is a 10 legnagyobb közül 7, a 20 közül 12 nyíregyházi.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében három *kutatóintézmény* működik, ebből kettő a megyeszékhelyen. A Nyíregyházi Főiskola az alap- és alkalmazott kutatási potenciáljának fejlesztése érdekében 2004-ben alapította meg az Agrár- és Molekuláris Kutatóintézetet. Az AMKI a kémia, biológia, agrár- és élelmiszer-tudományágakhoz kapcsolódó interdiszciplináris K+F+I-intézet. A másik kutatóintézet a Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centruma Kutatóintézetek és Tangazdaság – Nyíregyházi Kutatóintézet, amely 1927 óta működik, és több szervezeti átalakítás után került a Debreceni Egyetemhez. A kutatás-fejlesztésre vonatkozó adatok kizárólag megyei szinten állnak rendelkezésre. Mivel Nyíregyházán koncentrálódik a megye K+F kapacitásának nagy része, ezért alkalmazhatók ezek a mutatók városi szintű következtetések levonására is. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében összesen 40 kutatóhely van (2016), a kutatóhelyeken 604 fő dolgozik – közülük 328 kutató, illetve fejlesztő – ezek a számok 20%-nyi csökkenést mutatnak 2012-höz képest.

Nyíregyháza *első iparterülete*, az úgynevezett déli ipartelep a Kállói utca, a Tünde utca és a Lapály utca által közrefogott területen található, a borbányai kertvárosi rész mellett. A város másik jelentős iparterülete Nyíregyháza délnyugati részén, a vasút és a Huszártelep mellett található; itt kapott helyet a Taurus Gumigyár (ma Michelin), ami fokozatosan maga után vonzotta más vállalatok betelepülését is.

Mind a déli, mind a délnyugati iparterület rekonstrukciós iparterületnek minősül, jelentős kiterjedésű barnamezős területekkel rendelkezik, amelyek benépesítése Nyíregyháza iparfejlesztésében kiemelt szerepet játszik.

A városközponttól északnyugatra található területen (a Tokaji út és a Tiszavasvári úti felüljáró között) egyre nagyobb számban jelennek meg kereskedelmi profilú vállalatok. Jelentős ipartelepítés zajlott korábban a városközponttól északkeletre található Pazonyi úton is, azonban ennek a területnek egyfajta profilváltása történt, a termelővállalatokat fokozatosan kereskedelmi profilú cégek váltották. A városközpontból kelet felé kivezető Orosi út szintén kiemelt szerepet töltött be korábban az ipartelepítésben, azonban mára elvesztette ezt a jellegét.

Nyíregyháza volt az első város a megyében, amely ipari parkot hozott létre, ez már az első pályázati évben, 1997-ben elnyerte az ipari park címet. A város déli határában, a 4. számú főút mentén létrehozott *Nyíregyházi Ipari Park* mára teljesen benépesült, ma itt működik a város meghatározó iparvállalatainak többsége: itt található a LEGO régebbi gyára, az Electrolux hűtőgépgyára, a Jász-Plasztik és néhány további középvállalat.

2013-ban vette kezdetét Nyíregyháza egyik legjelentősebb ipari fejlesztési övezetének kialakítása, miután a *LEGO-cégcsoport* bejelentette, hogy zöldmezős beruházként bővíti a termelőkapacitását, és új gyáregységet hoz létre a Tiszavasvári út mentén megvásárolt 100 hektáros területen. A Tiszavasvári út menti területen már korábban is volt jelentős gazdasági tevékenység, hiszen több nagyobb vállalatnak van itt telephelye, fióktelepe.

Az M3-as autópályától induló nyugati elkerülő út 2013-ban indított és jövőre befejeződő építése Kelet-Magyarország egyik legjelentősebb gazdaságfejlesztési övezetének létrehozását teheti lehetővé, bár egyelőre csak a LEGO üzeme működik a területen.

12.5. Infrastruktúra

Nyíregyháza infrastrukturális helyzetét alapvetően befolyásolja a város *bokortanyás sajátos településszerkezete*. A város területén 61 külterületi lakott hely található.

A vezetékes vízellátás kiépítése 1961-ben kezdődött. Az elmúlt időszakban évről évre bővül a közüemi ivóvízhálózat, emelkedik a bekapcsolt lakások száma is, ennek aránya 2001-ben 96,87%-ot tett ki, jelenleg már a teljes állományra kiterjed.

Nyíregyháza legnagyobb volumenű infrastrukturális fejlesztését az elmúlt évtizedben a szennyvízhálózat fejlesztése jelentette. A szennyvízhálózatba bekötött lakások aránya 2000-ben még nem érte el a 70%-os arányt sem, 2016-ra 93% lett. A szennyvízhálózat kiépítettsége már csak néhány perem-, illetve külterületen hiányos.

A vízhálózatba és a csatornahálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége, azaz a *közműöllő* Nyíregyházán az elmúlt évtizedek alatt folyamatosan záródott, a 2001-es 27%-ról 2011-re 11%-ra csökkent, jelenleg pedig 6,4%.

A városban szervezett, zárt technológiájú szemétszállítás folyik. A lakások több mint 90%-ából gyűjtik össze a hulladékot, amit az előírásoknak megfelelő hulladéklerakó telepre szállítanak. A város területén 62 szelektív gyűjtősziget található.

A város *energiafelhasználásának szerkezete* a távfűtés hőenergia-igényét figyelembe véve is viszonylag kedvezőnek tekinthető. A földgázfelhasználás aránya 70% fölötti, a szilárd tüzelőanyag és az olaj tüzelési célú felhasználása egyre kisebb. Meg kell jegyezni ugyanakkor, hogy a legsúlyosabb egészségügyi problémákat okozó szállóporszennyezés terén ennek ellenére is az egyik legrosszabb helyzetű nagyvárosunk (amihez talajadottságai is hozzájárulnak).

A távfűtés 1966-ban indult a városban; jelenleg ezzel a fűtési móddal és melegvízellátással több mint 15 ezer lakás (a lakások közel harmada) és 750 középület rendelkezik – itt koncentrálódik a megye távfűtésbe bekapcsolt lakásainak 80%-a.

Az *infokommunikációs infrastruktúra* a rendszerváltás után robbanásszerűen fejlődött, és folyamatosan fejlődik ma is Magyarországon. A lakosság internethez való hozzáférése folyamatosan javul, ma már a lakosság harmada rendelkezik otthon internet-előfizetéssel, és még ennél is többen férnek hozzá a világhálózathoz egyéb helyeken (munkahelyről, könyvtárból, nyilvános helyekről, illetve – elsősorban – mobiltelefonon). Ezek a technológiai fejlődéssel járó tendenciák Nyíregyházán is megmutatkoznak. Az internet-előfizetések száma Nyíregyházán az utóbbi tíz évben a hatszorosára nőtt. Az ezredforduló éveiben az előfizetések száma alig érte el a 7000 darabot, míg 2010-ben ez a szám közel 44 ezer db volt. Ezer lakosra jelenleg 323 internet-előfizetés jut Nyíregyházán.

A lakosság életkörülményeinek egyik meghatározó tényezője a *lakásviszonyok* alakulása. Nyíregyháza lakásállománya 2012-ben 51 480 db volt. Ez a 2001-es adathoz képest 14%-kal magasabb érték, ami a város épített környezetének jelentős mértékű növekedését mutatja. Összességében elmondható, hogy a város lakásállománya folyamatosan növekszik, de 2008 óta már egyre kisebb mértékben, ami egyértelműen a gazdasági recesszióval

és az ingatlanválsággal van összefüggésben. 2016-ban 51 885 lakás volt a városban, ebből 161 az adott évben épült.

A lakásállomány (34. táblázat) korösszetétele kedvező és egyre fiatalodó. A lakások 7%-a épült a második világháború előtti időszakban, az 1970-es, illetve az 1980-as évtizedben épült lakások aránya a legmagasabb (együtt az összes nyíregyházi lakás közel felét adták 2011-ben).

34. táblázat

A lakások tulajdonosi jellemzői, 2015 (%)

	Nyíregyháza	Nyíregyházi járás
Saját tulajdon	87,1	91,5
Bérelt lakás	8,0	1,5
Önkormányzati bérlemény	1,9	0,1
Szívességi lakáshasználat	1,2	2,6
Egyéb	1,8	4,3

Forrás: Nyíregyháza Megyei Jogú Város helyi esélyegyenlőségi programja. Nyíregyháza Életminősége 2015

Nyíregyházán az önkormányzati tulajdonú lakások száma 2012-ben 1929 db volt, azaz az 51 ezer darabos lakásállomány 4%-a. A bérlakások negyede Nyíregyháza két szegregátumában, a Huszártelepen (299 db) és a Keleti lakótelepen (129 db) található. Ezek túlnyomórészt alacsony komfortfokozatúak.

12.6. Trendek és irányok

Nyíregyháza alapvetően már ma is élhető, gazdaságában, intézményrendszerében, kultúrájában színes és egyre színesedő város. *Vonzerőleltára* – köszönhetően történelmi múltjának és egyre komplexebb társadalmi-kulturális és természetesen gazdasági szerepkörének – egyrészt *látnivalóiból*, másrészt *rendezvényeiből* tevődik össze.⁹⁰ Nem véletlen, hogy *idegenforgalmi mutatói* az utóbbi években, évtizedekben számottevően javultak, például a kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak száma 2010 óta háromszorosára bővült (2017-ben 182 ezer volt) – bár ez is csak a 25. legmagasabb érték a magyar települések között. A *látnivalók* között részben a belvárosban fellelhető építészeti és egyéb emlékeket érdemes kiemelni, részben a természeti értékeit, ezen belül is a Sóstót, a város természetes tavait és fürdőit, a Falumúzeumot, valamint az Állatparkot.

A városban több, a világpiacon is megjelenő *nagyvállalat telepedett le*, amelyek szervesen beépültek a megye gazdaságába, illetve munkaerőpiacába. Az önkormányzat deklaráltnan igyekszik a fejlesztések során erősíteni a különböző *szereplők közötti együttműködést* – példa erre a Nyíregyházi Civil Fórum működése, amely jelenleg már 230 szervezetet tömörít.

⁹⁰ Ezek között a legismertebbek: a Vidor Fesztivál, a Nyírségi Ősz, a Cantemus Fesztivál, a Tirpák Fesztivál, valamint a „Kóstoljuk meg Magyarországot!” rendezvény.

A kormány széles körű lehetőséget adott a *Modern Városok Program* keretében jelentős források biztosításával valamennyi nagyváros fejlesztéséhez. Jelen tanulmányban a területi korlátok miatt nincs lehetőség azzal foglalkozni, hogy fajlagosan, komparatív összehasonlításban Nyíregyháza miként fejlődött – önmagához képest vitathatatlan a fejlődése. A *Miskolc–Nyíregyháza–Debrecen*-agglomeráció erősödése érzékelhető, ugyanakkor annak kiderítéséhez, hogy ebben a szabolcs-szatmár-beregi megyeszékhely esetleg erőteljesebben is élhetett volna-e a lehetőségekkel, alaposabb összehasonlító elemzésekre lenne szükség például a jövedelmi, munkahelyi, megélhetési lehetőségek mutatói tekintetében.